

Pravnik

2007

Prilozi

Conference on the Legacy of H.L.A. Hart: Legal, Political & Moral Philosophy (Churchill College, Cambridge, Engleska 27.-28. srpnja 2007.)

U organizaciji Foruma za pravnu i političku filozofiju Sveučilišta *Cambridge*¹ održana je konferencija u čast stogodišnjice rođenja *Herberta Harta*, znanstvenika čiji opus ima velik i dugotrajan utjecaj na sadašnju te buduću pravnu i političku filozofiju. Cilj konferencije bio je istražiti *Hartovu* intelektualnu ostavštinu s posebnim osvrtom na pojedina područja: pravni pozitivizam i opća jurisprudencija; kauzalnost; seksualnost i tolerancija; pravednost; kazna i krivnja; te ljudska prava i slobode. Reputacija znanstvenika sudionika i izlagača na ovome skupu dokaz su iznimne važnosti ovoga događaja. Prisutnost pravnih i političkih filozofa poput *Johna Finnisa*, *Johna Gardnera*, *Davida Lyonsa*, *Sir Neila MacCormicka*, *Jeremyja Waldrona*, *Matthewa Kramera* (ujedno i organizatora konferencije), *Tonyja Honorea*, *Lesliea Greena*, *Judith Jarvis Thomson* i mnogih drugih pridaju ovome skupu atribut možda najvažnije konferencije na temu pravne i političke filozofije održane u ovome tisućljeću.

Prvi dan skupa započeo je izlaganjem profesora *Johna Gardnera* i *Anthonyja Duffa* o kazni i krivnji (kaznenoj odgovornosti), u *Hartovim* djelima. Obojica su ponudila svoju interpretaciju *Hartovih* promišljanja o kazni i krivnji. Nakon što bi izlagači pojedine teme završili, uslijedila bi diskusija u koju bi se uključilo nekoliko od ukupno 212 sudionika konferencije. Nadalje, uslijedilo je izlaganje *Brada Hookera* i *Phillipa Pettita* o političkom pojmu pravednosti: obojica teoretičara ustupila su uvid u svoja razmišljanja o pravednosti u društveno-političkom kontekstu te u kontekstu temeljnih ljudskih prava. Izlaganja *Judith Jarvis Thomson* i *Richarda Wrighta* o uzročnosti, kao jednoj od najvažnijih tema u *Hartovom* opusu (knjiga *Causation in Law* napisana u suautorstvu s *Tonyjem Honoreom* ujedno je i po broju stranica najveća *Hartova* knjiga), zaključena su tvrdnjom kako niti jedna od različitih analiza uzročnosti nije pronašla veći broj pristaša i stoga ovaj problem i dalje ostaje sasvim otvoren. Posljednja diskusija prvoga dana vođena je na temu pravnog pozitivizma i opće jurisprudencije. Izlagači, dvojica možda najznačajnijih živućih pravnih filozofa i teoretičara *Sir Neil MacCormick* i *John Finnis*, dodali su jednu dimenziju više ovome skupu svojim inspirativnim izlaganjima o pravnom pozitivizmu u kontekstu svojih

¹ Ovo je druga velika konferencija organizirana od «*Cambridge Forum for Legal and Political Philosophy*». Prva konferencija održana je 2002. godine pod imenom «*Human Nature in Law and Political Theory*», a smatra se najvećim pravnofilozofskim događajem u Velikoj Britaniji do tada. Za organizaciju obaju konferencija najzaslužniji je direktor Foruma za pravnu i političku filozofiju *Matthew Kramer*. Ova konferencija održana je pod pokroviteljstvom *British Academy*; *University of Cambridge, Faculty of Law*; *Aristotelian Society*; te *Centre for Research in the Arts, Humanities and Social Sciences*.

i *Hartovih* promišljanja: posebno bih istaknuo izlaganje profesora *Finnisa*, najznačajnijeg od današnjih prirodno-pravnih teoretičara, pod nazivom «*On Hart's Ways: Law as Reason and as Fact*»².

Idućeg dana diskusija o pravima vođena je nakon izlaganja *Hillela Steinera* i *Leifa Wernara*. Izlaganja o slobodi i toleranciji *Lesliea Greena*, *Susan Mendes* i *Alana Ryana* nisu bila samo u znaku političke filozofije, već i privatnog života *Herberta Harta*. Zaključna izlaganja i diskusija o pravnom pozitivizmu i općoj jurisprudenciji (jednak naziv teme kao i zadnje izlaganje prvoga dana) trebala su prvesti kraju ovu izuzetno uspješnu konferenciju. *David Lyons* je u svojem izlaganju govorio o tzv. *Legal Entrenchment of Illegality* – Zakonsko presezanje nezakonitosti: drugim riječima, pozitivno pravo ustanovljuje značenje povrede prava. *Wilfried Waluchow* je kao zadnji doktorand *Herberta Harta* održao izlaganje na temu moralnost i pravo na koju se nadovezao i posljednji izlagač, profesor *Jeremy Waldron*. U svojem briljantnom govoru o *Hartu* i načelu zakonitosti *Waldron* je stao u obranu onih koji su potpali pod kritiku *Harta* poput primjerice *Fullera* i njegovih osam načela zakonitosti te *Kelsena* sa svojom *Grundnorm*. Pred kraj svojeg izlaganja *Waldron* se osvrnuo na buduće tendencije discipline filozofije prava konstatirajući kako postoji jedno veliko, zasad nedovoljno istraženo područje pravne filozofije, međunarodno pravo.

Premda je obilježavanje intelektualnog opusa *Herberta Harta* bio glavni cilj ove konferencije, ipak implikacije koje je ovaj znanstveni skup proizveo mnogo su dalekosežnije: izlaganja gore navedenih teoretičara nipošto nisu bila prigodne, već isključivo znanstvene naravi. Bilo kritički ili afirmativno, *Hartove* su teze bile secirane do vrlo sitnih pojedinosti, čime je bačeno novo svjetlo na pojedine dijelove *Hartove* filozofije. Međutim, važnost ove konferencije ponajprije leži u činjenici da su uistinu nanovo interpretirane neke pravnofilozofske spoznaje do kojih su izlagači došli prvenstveno dugotrajnim radom i pripremom za ovaj skup.

Prema mišljenju glavnog organizatora, ujedno i vrlo značajnoga pravnog pozitivista, *Matthewa Kramera*, ova je konferencija polučila velik uspjeh. Štoviše, u listopadu 2008. godine, u izdanju *Oxford University Press* očekuje se izlazak knjige koja će sadržavati revidirane eseje/izlaganja gore spomenutih znanstvenika te jedan općenit prikaz utjecaja *Harta* na današnju pravnu i političku filozofiju.

² Cjelovito *Finnisovo* izlaganje u obliku eseja možete dobiti kod autora ovoga teksta.